

Nemrégiben az a hír járta be a sajtót, hogy *Gül Babának*, az utolsó budapesti híres töröknek, siri nyugalmát meg akarja zavarni a kegyeletet nem ismerő modern élet. Rozoga a palota, amelyet türbéje köré emelt az egykor nagy vagyonu *Wagner-család*, jövedelmet nem hoz, tehát csakány vár reája. Azóta, ugy hallom, műemléknek deklarálták *Gül Baba* sírjának palotaházát s így közvetlen veszély nem fenyegeti a Rózsák Atyjának siri nyugalmát, amelyet a világháboru idejében eszközölt tudományos célú exhumálás már amugy is megzavart egyszer.

Az utolsó budapesti török híresség ismét felkelti az érdeklődést ama török jövevények iránt, akik először kopogtattak Budának és Pestnek kapuin.

Dlugoss, a lengyelek nagy történetírója, írja, hogy 1451-ben *Daud*, a török császár fia, *Kazimir* lengyel királyhoz ment Sandomirba, mert atyját, *Musztafát*, unokaöccse, *Amuráth* szultán elfogatta és megvakított, nehogy lázadást szítson ellene. A vak *Musztafa* feleségével és gyermekeivel Magyarországra jött, hol *Zsigmond* császár befogadta. *Daud* fia keresztény hitre tért s minden török háboruban hűségesen szolgált a török ellen.

Már *Salamon Ferenc*, Budapest történetének jeles kutatója, bőséges anyaggal igazolta a lengyel történetíró igazát.

A magyar királyhoz menekült török császár fiát okleveleink *Vak Muradnak* nevezik s nemcsak neki, hanem még fiának. Mert bár a századok folyamán sok-nagy címét. A vak szultáni *Agnés* nevű nejét is magával hozta. Egyik fiuk *Daud-Cselebi*, a másik *Orchán bég* volt, leánytestvérük pedig *Katalin*, a török császár leánya, amint azt okleveleinkben feljegyezték őseink.

Micsoda föltűnést kelthetett ennek az egzotikus uralkodócsaládnak Pestre jövevele a XV. század elején, arról mai ember aligha alkothat fogalmat magának. Mert bár a századok folyában sokféle nép fia vetődtek el Pestre és Budára, de a „török császárral” bizony semmiféle más város nem dicsekedhetett akkor.

Zsigmond, a király és császár szívesen látta a leánytagjaiban nyomban keresztény hitre tért előkelő török uralkodói családot, mert idővel politikai tökélt vélt belőlük kovácsolni és ezért Pesten telepítette le őket. Első hajlékuk a „*Paradicsomkert*”-nek nevezett ház volt. 1432-37. között azonban kiköltöztek a pesti paradicsomból és a mai Petőfi-tér közelében állott *Bencsik*-féle házba kerültek a királyi protektor jóvoltából. A beköltözés nem ment simán, mert a király

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

A török császár gyermekei

1930. II.

16.

Cím:

Pesten

írta: **Palóczy Edgár**

Forrás:

J. Semzethi (ujjirány)

Budapest 1930 II-16

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

910.2

14.

emberei rámentek a ház lakóira azzal a parancsal, hogy lakói kitarodjanak belőle, különben az ablakon dobják ki őket. Egyszersmind kiutasították a házban ott lakókat s az egész házat felprédálták. Így járt akkoriban az, aki a legmagasabb lakáshivatal rendelkezéseinek ellent mert szegülni...

Hogy ezután a pesti polgárok ugyancsak nem jó szemmel néztek a török császárra és háza népére, azt tán mondanom is felesleges. Pedig idővel jó magyarok lettek a családtagjai. Katalint *Hunyady János* adta férjhez *salgói Török Pál*hoz, az ő hű és vitéz nemes szolgájához, aki szintén törökből magyarrá lett családnak volt leszármazottja és 1456-ban Belgrádnál követte nagy jó urát a halálba. A fiatal török menyecskének azonban csakhamar új kérése akadt *liptai Nagy János* személyében, aki 1459-ben már férjeként szerepel.

A család *Hollós Mátyás* királynak is élvezte jóakarátát, aki a pesti „*Buzapiacon*” fekvő házukat minden adó és kirovás alól fölmentette és egyben eltiltja Pest város hatóságait attól, hogy a királyi adók vagy kirovások semmi nemének fizetésére ne kényszerítsék *Nagy Jánost* és nejét, sem pedig maradékait.

1488-ban *Nagyrévi András* pesti plébános, a későbbi thermopilei felszentelt püspök előtt, akinek gyönyörű, 1507-ből való pastophoriuma ma is all a belvárosi főtemplomban. *Heves Albert* káplánja és *Vácsi Gál* pesti bíró jelenlétében végrendeletet a súlyos beteg „török császár leánya” s mivel gyermekei nem voltak,

minden javát fiutestvérére, *Orchán bégra* és férjére hagyta. 1496-ban már nem él *Vak Murad* leánya, akit *Császár Katalinnak* is neveznek az egykori források. Férje és fiutestvére csakhamar követték a sírba, házukért pedig hosszú pörösködés indult meg, végre is *Cselei Jánosra* szállott és hihetőleg az 1514. évi paraszt-lázadás alkalmával elpusztult.

A pesti évivsek emlékében még sokáig élt a „török császár” és családjának emléke, csak arra aligha gondoltak, hogy egy fél évezred múlva a török császárnak ismét egyik fia fog bekopogtatni Pest nemes városában, amikor már magyar király se lesz, aki megsejti-e.

Most, 1930-ban, itt ül velem szemben *Abdul Hamid* szultánnak fia, *Abdul Ka-*

dir Effendi, aki 1878 február hó 23-án született Konstantinápolyban és mellette *Medjije* hercegnő, a szép „szultána”.

A török szultanátus összeomlott és *Abdul Kadir Effendi* nem léphet ősei trónjára, hogy mint 36. szultán folytassa az *Ozmán-ág*ból származó török uralkodók sorát, akik egykor Magyarország legnagyobb részének urai voltak. Minden elveszett és csak emlékei maradtak. Keleti fatalizmussal viseli súlyos sorsát. Nem panaszkodik, csak néz maga elé beszédes szemével, ő, akinek ma ez a cím dukálna: „*Nagyszultán, a khánok khánja, ura és szolgája Mekka, Medina*

és *Kuds (Jeruzsálem) városainak, Istambul, Edirne és Brüssza városok padisaha stb., stb., stb.*”

A nagy csendet szép fiatal felesége töri meg, akinek ma minden gondja; néhány dolma bagesei palotájukból származó perzsaszőnyeg eladása... *Sic transit gloria mundi*...

Ilyenkor érzi át az ember, hogy mily szörnyű világfelfordulásnak lett kortársa s mily sok igazságtalanság történt olyanokkal, akik arra legkevésbé sem szolgáltak rá...

Ez a forgandó sors. Ilyenek az igazi tragédiák...